

“Η ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΕΝΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ ΕΙΝΑΙ ΣΤΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΠΟΥ ΚΡΥΒΕΙ”

Ο πολυβραβευμένος Βρετανός συγγραφέας, ο οποίος με άρθρο του στον Independent τάχθηκε υπέρ της επιστροφής των Μαρμάρων στην Ελλάδα, βρέθηκε στην χώρα μας και μίλησε στον Θανάσι Λάλα για τη ζωή, την Τέχνη, τις εμμονές και τις επιρροές του.

Μπορεί έξι να είναι καλοκαίρι και μέσα μας κειμένα;

Για μένα όχι. Γιατί ποτέ δεν έχω καλοκαίρι μέσα μου, μόνο φθινόπωρο. Γεννήθηκα με φθινόπωρο μέσα μου.

Ποια η διαφορά μεταξύ καλοκαιριού, φθινόπωρου, άνοιξης και κειμένα μέσα μας;

Φθινόπωρο σημαίνει ότι πλησιάζει κάτι στο τέλος του. Το φθινόπωρο περιέχει την απαράπτιμη συνοδεία μελαχολίας... Οταν ήρουν μικρός, σκεφτόμουν, σκεδόν εμρινιά, το τέλος των πραγμάτων, τον θάνατο.

Υπάρχει ακόμα και για το τέλος, τον θάνατο, ένας διασκεδαστικός τρόπος να μάλιστας;

Διασκεδαστικός τρόπος: Δεν μου αρέσει να διασκεδάζω. Κάνω αστεία, αλλά συβαρά αστεία. Οταν ήρουν μικρός, όλοι ρωτούσαν τον πατέρα μου γιατί ήμουν τόσο σοφάρδος, γιατί δεν γελούσα από σχέδιο ποτέ.

Πώς μεγαλώσατε και κάτι από ποιες συνθήκες;

Μεγάλωσα στα Μάντσεστερ, σε ένα εβραϊκό σπίτι, όχι φαντακά θρησκευόμενον εβραίον, χωρίς πολλά λεφτά. Φτωχοί, αλλά όχι εντελώς φτωχοί. Είκα μία ενδιαιφέρουσα οικογένεια. Ο πατέρας έκανε πολλές δουλειές και μια από αυτές ήταν η δουλειά του «μάγυο». Ήταν όμως μολύ κακός «μάγος». Ντρεπόμουν γι' αυτόν, ντρεπόμουν γιατί δεν ήταν καλός. Άλλα είχε πολλή πλάκα ως άνθρωπος. Όπου κι αν πηγαίνεις, όλοι τον αγαπούσαν. Ήταν αυτό που λέγει πλακατζής, έχω καρδιά. Εντούτοις ποτέ δεν ήγινε καν απόντα... Καλός, ομφρός, γενναιόδωρος, αστείος ακόμα και μαγικός λόγω αδεξιότητας.

Συγγραφέας γίνεται ο δυστυχής

Γεννιέσαι ή γίνεσαι συγγραφέας;

Έναν δεν είσαι ευχαριστημένον με τον κόσμο γύρω σου, έκει πολλές πιθανότητες να γίνεται συγγραφέας, μυωτός, ζωγράφος, καλλιτέχνης. Ο καλλιτέχνης μέσω της ξαναδημιουργεί τον κόσμο.

Αρα μόνο ο δυστυχής μπορεί να γίνεται συγγραφέας;

Ναι, και όσο πο δυστυχής, τόσο καλύτερα. (γέλια)

Πότε καταλάβετε ότι μπορεί να γίνεται συγγραφέας;

Από πολύ μικρός. Μιλούσα πολύ καλά τη γλώσσα. Και ψυχαγωγόσα ακόμα και τους φίλους των γονιών μου μιλάντας. Οταν συνειδητοποίησα πως έκανα και τις φίλες της μπέρας μου να γέλανε, γυναικες δηλαδή, σκέψητικα ότι αυτή είναι η μεγάλη μου δύναμη.

Σας δόθηκε ποτέ η ευκαιρία να γίνεται ευτυχισμένος και να πάφετε να είστε συγγραφέας;

Οχι. Αυτό δεν σημαίνει ότι είκα ποτέ τάσεις αυτοκονιασιας ή κάποια μορφή βαριάς κατάθλιψης. Ήμουν, όπως είχαναν πολλούς, αχάριστος με τη ζωή που ζούσα. Γ' αυτό που άρεσε σε γράφο. Κάθε φορά που κάπι με ενοχλούσε,

ήθελα να γράψω μια ιστορία. Στο μυαλό μου έγραφα μια ιστορία και αυτό έπαιρνε τη μορφή της εκδίκωσης.

Υπάρχει μια στιγμή που είναιτε το γράψυμα θα είναι το επάγγελμά μου; Μα αυτό θα ζήσω;

Πάντα πέθαλα να ζω από το γράψυμα, αλλά δεν πήμουν σιγουράνων αν θα τα καταφέρω. Μου πήρε πολύ χρόνο για να ζήσω γράφοντας. Ήθελα να γράψω μυθιστορήματα όπως το «Πλέλεμος και Ερήμην», το «Έγκλημα και Τυμώρια». Τέτοια βιβλία πέθαλα να γράφω και να ζω... Οταν ήρως κατάλαβα ότι δεν πρόκειται να γράψω ποτέ τέτοιου ειδους μυθιστορήματα, εκνευρίσκοτα με τον εαυτό μου. Οταν απορούσα από το πανεπιστήμιο και έγινα καθηγητής. Και θα μπορούσα να είχα μείνει για πάντα καθηγητής...

Οταν τελειώσατε το πρώτο σας μυθιστόρημα, πώς νιώθατε συγκρινόντας το με το «Έγκλημα και Τυμώρια»;

Για μένα πάντα ποι σημαντικό που είχα γράψει και τελειώσει το δικό μου μυθιστόρημα. Δεν είχε σημασία αν πήνα αριστούργημα ή όχι. Ούτε ποια θα πήνα η θέση του στην ιστορία της λογοτεχνίας... Βέβαια δίκαιο το ερώτημά σου. Η σύγκριση σηματάει πολλούς καλλιτέχνες και δεν τους αρίνει να αναπτύξουν το ταλέντο τους. Πρέπει να ικανοποιείσαι με το λιγότερο και μετά αγάπη σε βελτώνεσαι. Και ο Νιοστογιέφακι δεν έγραψε τα αριστουργήματά του κατευθείαν, το ίδιο και ο Τολστόι.

Πώς επιλέγετε μια ιστορία ανάμεσο σε τόσες άλλες;

Είναι μυστισμό. Δεν ξέρεις ποτέ τι θα γράψεις. Αρκείς να γράψεις γιατί απλώς θέλεις να γράψεις. Εμένα δεν μου αρέσει να μη γράψω. Σαν έναν ζωγράφο που πάει με τα χρώματα, καρίσις να έχει κάτι συγκεκριμένο στο μυαλό του. Είστι κι εγώ αρχική, παίζοντας με τις λέξεις.

Πότε καταλαβαίνετε ότι το βιβλίο που γράφετε είναι σε καλό δρόμο;

Στη σελίδα 30 ή στις 10.000 λέξεις... Πάντα αυτό λέω στη γυναίκα μου: θα σου πο νάος πάει όταν φτάσω στη σελίδα 30. Εάν καταφέρεις και φτάσεις ως εκεί, μετά είσαι υποχρεωμένος να συνεχίσεις και να τελειώσεις.

Τι είναι οι εμμονές; Πώς προκύπτουν;

Δεν μπορώ να απαντήσω. Πολλές μεγάλη ερώτηση, για τον θεό τους. Είναι αυτοί που είναι. Οι επιλογές είναι μια περίεργη λέξη. Πολλές φορές δεν ξέρουμε καν ότι κάνουμε επιλογές. Όσον αφορά το γράψυμα, είναι πολύ που μπρεβείνεται. Γράψεις σαν να δουλεύεις στο σκοτάδι. Σε ένα τούνελ. Οταν γράφω, φύσκω για το φασ. Δεν ξέρω τι θέλω να κάνω, αλλά προσποθώ να βρω τι θέλω να κάνω. Το ίδιο και με τους χαρακτήρες του βιβλίου... Πρέπει να ψάχνω να τους βρω. Δεν πρέπει να έχεις πλήρη έλεγχο στο γράψυμα του βιβλίου. Τα καλύτερα έργα του κόσμου δημιουργήθηκαν μέσα στην φεββαίστημα. Οταν γράφεις, δεν πρέπει να πιστεύεις σε τίποτα άλλο εκτός από το βιβλίο που γράφεις. Σαν ο μόνη αληθινός δεδομένος στηγμή να είναι αυτό. Ο μόνος σκοπός, ο θεός ο ίδιος, να είναι αυτό το βιβλίο.

Υπάρχει μια στιγμή που οι ήρωες που φτιάχνετε για το βιβλίο αποκτούν μια ανεξάρτητη ζωή από τις συγγραφικές σας προβέσεις;

Φυσικά. Και πρέπει από κάποια στιγμή και μετά να είναι ανεξάρτητοι και όταν συμβαίνει αυτό είναι υπέροχο. Είστι έγινε και με το πρώτο μου βιβλίο. Δεν είπα στον εαυτό μου αυτός ο ήρωας είναι εργατεύμενος με αυτόν τον ήρωα, δεν είκα αυτή την πολυτέλεια. Δεν με υπολόγισαν καθόλου οι ήρωες, για μην πω ότι με αγνόησαν τελείων και ερωτύπων μεταξύ τους. Αλλά αυτό πρέπει να γίνεται στα

»
Εάν καθέσαις από την αρχή και γράψεις τις σκέψεις σου σε ένα χαρτί για το θέμα του βιβλίου που θέλεις να γράψεις, τότε πριν γεννηθεί το βιβλίο, επέρκεται ο θεώντες

καλά βιβλία. Είναι το πο ενδιαφέρον πράγμα αν συμβεί. Τότε το βιβλίο θα σου δώσει τη δυνατότητα να σκεφτείς κάπι που ούτε καν θα το σκεφθούν. Δεν είναι μόνο οι χαρακτήρες, αλλά μερικές φορές και η πλοκή πάει αλλού από κει που είκες σκεφτεί να πάει. Είναι μεγάλη η στηγμή που γράφοντας ένα βιβλίο σου «φανερώνεται» μια σκέψη που οποια ούτε καν ήξερες ότι υπάρχει. Εάν καθίσεις από την αρχή και γράψεις τις σκέψεις σου για το θέμα του βιβλίου που θέλεις να γράψεις, τότε πριν γεννηθεί, επέρκεται ο θέατρος του. Η πλήρης αποτυπώνα ενός βιβλίου είναι ο πλήρης προγραμματόρας και η εκτελεστής του κατά γράμμα. Πιστεύει σε αυτό το μυστηριόδευτος που κρύβει το σκατόλι.

Πιστεύετε πως υπάρχει ένα σκοτεινό κορμάτι του εαυτού που δεν θα γνωρίσουμε ποτέ;

Κάθε μέρα το διαπιστώνω. Οποιας περρός που δεν ξέρουμε την καταγωγή τους. Στο σκατόλι όλα δουλεύουν συστηματικά και μιας επιρροής κορίτσια να το ξέρουμε.

Το ένοντικτο έχει σχέση με όλα αυτά που λέμε;

Πολλοί με ποτάνια πόσα δέρμα πότε ένα βιβλίο πρέπει να τελειώσει... Το ένοντικτο μου το λέει και το ακούω. Απλά ξέρει ότι δεν υπάρχει συνέχεια και αυτό είναι το πιο ωφαλό πράγμα που γράφεις ίμε τις τέκνες γενικά. Δεν ζεις το τέλος, το διασιωθέασις. Σημασία στην ζωή γενικά έχει να συναντηθείς με αυτό που δεν ξέρεις, αλλά ζει και δουλεύει μέσα σου. Αυτό που υπάρχει μέσα σου αλλά δεν το ξέρεις, είναι η καλύτερη εκδοχή του εαυτού σου. Οταν γράφεις, γράφεις για μένα σοι καλύτερος εαυτός σου. Γενικά έχω απαιτήσει πολιτικές σπουδές, είμαι γεμάτης προκαταλήψεις, βρίζω πολύ και συνάντηση, γίνομαι ερωνόκτος σε ομερίο αδιαστικού, δεν αέβομαι όλους αυτούς που μαίνουν στο Κοινωνόλιο. Οταν γράφεις, ευτυχώς, δεν κουβαλάς αυτές τις απόψεις στο γράφο του σου. Δουλεύεις με τον άλλο σου εαυτό. Γράφοντας έχεις πρόσθια σε ένα άλλο επίπεδο του εαυτού σου και δεν είναι απλά και μόνο ότι εισέρχονται σε μία άλλη εκδοχή του εαυτού σου αλλά γράφεις για σένα ένας άλλος άνθρωπος. Η τέκνη είναι η έκφραση τέκνη.

Οι πρώτες ώρες τηλειώνεινένα βιβλίο τη γίνονται;

Παγώνουν στον χρόνο για πάντα. Εκεί που τους άρπαξε. Οι πρώτες δεν ξένουν ζωή πέρα από το βιβλίο. Η τέκνη ολοκληρώνει και οι χαρακτήρες παγώνουν με την ολόκληρωση. Δεν πεθαίνουν, παγώνουν.

Εταιρεία συμβαίνει και στη ζωή; Όταν τηλειώνειν μια σχέση, τελειώνει για σας;

Πιστεύω πως εάν η σχέση είναι ένα δράμα, για να σταματήσει το δράμα, θα πρέπει να σταματήσει και η σχέση. Η ζωή δεν συνεχίζεται μετά το τέλος του δράματος.

Η ευτυχία είναι κουσούρι των αστών

Ετούτε να κάνετε βόλτες έξω από το όριό σας;

Έχω κάνει κάποιους ύγιους σίγουρα. Αλλά αυτός είναι ο μόνος τρόπος για να βρεις τη όριά σου. Ο μόνος τρόπος είναι πραγματικά να πάρεις κάποια ρίσκα στη ζωή, όταν είσαι νέος. Και τότε ανακαλύπτεις τη σχέση σου με τη λογική. Μπορεί να μη θέλεις τη λογική στη ζωή σου. Άυτό είναι μια έντυπη επιλογή. Έγω άνταν νέος -μετά τις βόλτες που έκανα εκτός ορίων σκέψη που θέλω να ζήσω μια ζωή δυνυτικότερην. Ήθελα να είμαι δυνυτικόμενος που φαινότας πιο ενδιαφέρον, πνευματικά που ωστό το να είσαι δυνυτικόμενος και ανικανοπότος από τη ζωή. Το να είσαι ευτυχισμένος, που φωνάζεις κάτια σαν κουκούσιρι των αιτών. Τόρα βέβαια θέλω να είμαι ευτυχισμένος, αλλά αυτό είναι θέμα πλήκτικα.

Υπάρχει μία άλλη σκέψη, ένας άλλος άνθρωπος, που να έχει επεράσει τον τρόπο που σκέψεται; Υπάρχει μια πολύ δυνατή επιρροή στη ζωή σας;

Όχι μόνο μία. Νομίζω η αργία για τη λογοτεχνία με καθέρισε. Έχω ακούσει μόνο συγγραφέis στη ζωή μου. Ποτέ δεν άκουσα τερεύς ή ραβίνους ή φιλοσόφους ή πολιτικούς. Άλλα έχω ακούσει συγγραφέis που θεωρούνται ακραίοι. Και απολαμβάνω να ακούω αυτές τις ακραίες και δυνυτικόμενές φωνές καλλιτεχνών.

Ποια φωνή από αυτές ακραίες ακράμα μέσα σας;

Είναι δύσκολο να την ουσίωσης. Όμως, είναι από τους συγγραφέis του οποίου ακούω ακράμα και σήμερα τις φωνές -κατενά ένας συγγραφέis που γράφει με παρόμοιο στυλείναι ο Λόρενς. Τον άκουως όταν ήμουν μικρό αγόρι, τον διάβασα όταν ήμουν νέος, μελέτησα όλη τη δουλειά του, τον διάβασα και έχω γράψει πολύ γ' αυτόν. Πάντα ενιώθα απίστευτα πράγματα όταν τον διάβαζα. Κάθε βιβλίο του που

διάβαζα, μου υπενθύμιζε πως η ζωή μου είναι ένα λάθος. Θα έπρεπε να ζήσω διαφορετικά. Τόρα βέβαια τον μισό και πιστεύω ότι η ζωή μου ήταν σωστή και ίσως η ζωή π δην τον να ήταν λάθος. Αυτό δείνει ότι τελικά το πέπονο στα μυαλά μου, ομηρείνει ότι έχω μπει σε έναν διάλογο μαζί του και δεν αγομέν και φέρομαι από τον θαυμασμό μου. Ο διάλογος μαζί του είναι διαλογός μαζί ζωής.

Θα θέλατε ένα γεύμα μαζί του;

Όχι όχι όχι. Νομίζω ότι είναι λάθος να γευματίζεις με ανθρώπους που θαυμάζεις. Αυτή τη ιδέα του «Ονειρέύτη» ότι θα συναντήσει τον Τολοτόπιο είναι για μένα κάτιο τρομερό. Οι αναγνώστες δυσκολεύονται να καταλάβουν ότι ο συγγραφέas ως φυσική οντότητα δεν είναι το βιβλίο που διάβασαν... Ο Λόρενς θα ήταν φρικτό άτομο από κοντά. Δεν θα είχε καμιά σχέση με τα βιβλία του.

Ποια είναι το πο ενδιαφέρον πράγμα που έχουν δει τα πάτα;

Μπορώ να σου πω πως αυτή είναι η πιο απίστευτη συνέννευση που έχω κάνει ποτέ. Δεν έχω ξανακούσει τέτοιου είδους ερωτήσεις.

Το κόστος της επιτυχίας

Τι είναι για σάς η επιτυχία;

Το να γράφω θαυμάσια βιβλία.

Ποιος αποφασίζει εάν ένα βιβλίο είναι θαυμάσιο;

Κυρίως οι αναγνώστες. Βέβαια μερικές φορές έχω γράψει ένα βιβλίο και έχω αισθανθεί ότι είναι αυτό που είναι. Άλλα είναι πολύ πολύ δύσκολο να είσαι ο μόνος θαυμάσιος του εαυτού σου. Επι έπιζησες ότι -αν έχεις γράψει κάτια πραγματικά υπέροχα και αισθάνεσαι ότι είναι υπέροχο καλό και ο υπόλοιπος κόσμος να αισθανθεί το ίδιο. Θέλεις να γίνεται τη χάρα σου κι ο αναγνώστης, την ίδια χάρα που είχες και εσύ όταν το έγραψες.

Υπάρχει κόστος στην επιτυχία;

Εξαρτάται από το ποσο μεγάλη είναι η επιτυχία. Υπάρχει κάποιος στην πρόσφορη επιτυχία. Κανέτι δεν πρέπει να πετυχαίνεις νιφάδι. Μετά και για πάντα θα κυνηγάς την επιτυχία. Η επιτυχία είναι καλό να κινείται σταδιακά.

Εχετε στο μιαλό σας έναν αναγνώστη για τον οποίο γράφετε;

Τον εαυτό μου!

Τι κουβαλάει ένας Εβραίος συγγραφέas που δεν κουβαλάει σε άλλα συγγραφέas;

Βρίσκεται σε μια μακρά διαφορία με τον Θεό. Ο Θεός πρόταξε να μη διμουσηγούσε τέκνη. Κάθε φορά που ένας Εβραίος κάνει Τέκνη, είναι ανυπόκλασος προς τον Θεό. Και αυτό είναι πολύ δύσκολο σκοπό, για έναν οικαρπό λόγο. Η βλασφημία εκεί πολές μορφές. Μην ζαναφτάκεις τον κόσμο. Αυτός είναι ο κόσμος και δα πρέπει να είσαι χαρούμενος και ικανοποιημένος με αυτόν. Οχι, δεν είμαι ικανοποιημένος με τον κόσμο, θα τον ζαναφτάξω. Αυτό μάτιο, με το που λες κατά τέτοιο, είσαι σε ανταγωνισμό με τον Θεό. Ο Εβραίος, όλη αυτή τα πάντα για μένα και έπρεπε ως Εβραίος να τον ζαναφτάξω αυτό για να πορευτώ!

Σας ενοχλεί που ο κόσμος σάς χαρακτηρίζει: «Ο Ευρωπαίος Φίλιο Ροΐθ;

Σαν αρχή πάντα πολύ καλακευτικό γιατί ο Ροΐθ είναι ένας εξερευνητής συγγραφέas νομίζω ότι είναι ο καλύτερος της ζωής συγγραφέas στον κόσμο. Κυρίως για προτάσεις. Εάν θέτεις πάρα πολλές προτάσεις, συμβαύεις τη δουλειά του Ροΐθ. Τον γύρωπο μία φορά πριν από χρόνια. Συμπέρασμα: ποτέ μην συναντάς του ανθρώπου που θαυμάζεις!

Ηταν σκέπτη απογοήτευσην στην ανάπτυξη σας;

Ναι. Άλλα πάντα σε απογοήτευσην οι ανθρώποι που θαυμάζεις σταν τους συναντάς. (γέλια)

Μια κοινωνία χωρίς βιβλία σε τι θα διαφέρει;

Καλή ερώτηση, ίσως να είναι το θέμα του επόμενου βιβλίου μου.

Τι είναι τέκνη;

Είναι η άρνηση της βεβαιότητας, της ιδεολογίας, της καταδίκης, είναι η εξερεύνηση του ποιοι είμαστε και πάντα γίνεται μέσα στο πλαίσιο ότι δεν θα μάθουμε ποτέ.

Σας ευχαριστώ.

Εγώ σας ευχαριστώ για τον απρόσμενο διάλογο που είχαμε!